

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2001 No. 2292

**Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Refferenda)
(Deisebau a Chyfarwyddiadau) (Cymru) 2001**

RHAN III

CYFARWYDDIADAU A REFFERENDA

Yr amgylchiadau y caiff Cynulliad Cenedlaethol Cymru fynnu refferendwm odanynt

18.—(1) Caiff Cynulliad Cenedlaethol Cymru ei gwneud yn ofynnol, drwy gyfarwyddyd ysgrifenedig i'r awdurdod, yn ddarostyngedig i baragraffau (3) a (4), i'r awdurdod gynnal refferendwm ynghylch a ddylai weithredu trefniadau gweithrediaeth sy'n cynnwys gweithrediaeth o unrhyw fath a ganiateir gan neu o dan adran 11 a bennir yn y cyfarwyddyd—

- (a) os yw'n ymddangos iddo fod yr amgylchiadau yn cyd-fynd â'r amgylchiadau a grybwyllir mewn unrhyw baragraff yn Atodlen 2 i'r Rheoliadau hyn;
- (b) os yw wedi gwrthod cais gan awdurdod o dan adran 28 (cymeradwyo cynigion wrth-gefn amlinellol);
- (c) os yw'n ymddangos iddo fod angen cyfarwyddyd i hybu cydymffurfio â gofynion Rhan I o Ddeddf Llywodraeth Leol 1999(1) (y gwerth gorau);
- (ch) os bydd awdurdod yn gofyn iddo wneud hynny; neu
- (d) os bydd trefnydd deiseb yn gofyn iddo wneud hynny.

(2) Os yw Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn rhoi cyfarwyddyd yn unol â pharagraff (1)(a), caiff bennu yn y cyfarwyddyd—

- (a) y math o weithrediaeth sydd i'w gynnwys mewn cynigion a lunnir o dan reoliad 19(1)(c);
- (b) manylion y canlynol (boed ar ffurf cynigion sydd i fod yn destun y refferendwm neu beidio)—
 - (i) y trefniadau gweithrediaeth a sut y cânt eu gweithredu; a
 - (ii) unrhyw drefniadau trosiannol y bydd eu hangen i roi'r cynigion y cynhelir y refferendwm yn eu cylch ar waith.
- (c) amserlen mewn perthynas â rhoi'r cynigion ar waith;
- (ch) yr egwyddorion neu'r materion y mae'r awdurdod i roi sylw iddynt wrth lunio'r cynigion;
- (d) ac eithrio mewn achos lle pennir manylion ar ffurf cynigion yn unol ag is-baragraff (b), mewn perthynas â'r ymgynghori sydd i'w wneud wrth lunio'r cynigion hynny—
 - (i) y personau y mae'n angenrheidiol ymgynghori â hwy;
 - (ii) dull yr ymgynghori; a
 - (iii) y materion y mae'n rhaid ymgynghori â'r personau hynny yn eu cylch;

(dd) y cynigion wrth-gefn amlinellol;

(e) manylion (ar ffurf cynigion neu beidio) y cynigion wrth-gefn manwl sydd i'w rhoi ar waith os caiff y cynigion sydd i fod yn destun y refferendwm eu gwrthod.

(3) Os caiff math o weithrediaeth sy'n cynnwys maer etholedig ei bennu mewn deiseb, rhaid i gyfarwyddyd a roddir mewn ymateb i gais y person sy'n drefnydd deiseb mewn perthynas â'r ddeiseb honno beidio â'i gwneud yn ofynnol i'r awdurdod gynnal refferendwm ar gynigion sy'n cynnwys unrhyw fath arall o weithrediaeth.

(4) Os caiff math o weithrediaeth sy'n cynnwys maer etholedig ei bennu mewn deiseb y llunnir cynigion o ganlyniad iddi o dan reoliad 17(3), rhaid i gyfarwyddyd a roddir yn unol â pharagraff (1)(a) mewn perthynas â'r cynigion hynny beidio â'i gwneud yn ofynnol i'r awdurdod gynnal refferendwm ynghylch cynigion sy'n cynnwys unrhyw fath arall o weithrediaeth.

Y camau yn sgîl cyfarwyddyd

19.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraffau (2) a (5), pan ddaw cyfarwyddyd i law o dan reoliad 18 y pennir mater y cyfeirir ato yn unrhyw un o is-baragraffau (a) i (d) o baragraff (2) o'r rheoliad hwnnw ynddo, rhaid i'r awdurdod y rhoddir y cyfarwyddyd iddo wneud y canlynol ar unwaith—

(a) rhoi'r gorau i unrhyw drefniadau sydd wedi'u gwneud ar gyfer cynnal refferendwm (boed o ganlyniad i ddeiseb neu o ganlyniad i gyfarwyddyd cynharach gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru) i'r graddau nad yw'r trefniadau hynny'n gyson â'r trefniadau y mae eu hangen i gynnal y refferendwm a fynnir gan y cyfarwyddyd;

(b) rhoi'r gorau i bob cam mewn perthynas ag unrhyw ddeiseb sydd wedi dod i law ar y diwrnod neu cyn y diwrnod y cânt y cyfarwyddyd;

(c) yn unol â pharagraffau (1), (2) a (4) o reoliad 20, llunio cynigion ar gyfer gweithredu'r trefniadau gweithrediaeth;

(ch) yn unol â pharagraffau (3) a (4) o reoliad 20, llunio cynigion wrth-gefn amlinellol; a

(d) gwneud trefniadau i gynnal refferendwm ar y cynigion a lunnir yn unol ag is-baragraff (c) (i'r graddau y mae angen hynny i gydategu unrhyw drefniadau a all barhau yn rhinwedd is-baragraff (a)).

(2) Os yw'r awdurdod, ar y diwrnod y daw'r cyfarwyddyd i law—

(a) yn meddu ar y ddeiseb gyntaf a gyflwynwyd iddo o dan Ran II o'r Rheoliadau hyn (gan gynnwys y ddeiseb unigol sy'n deillio o gyfuno deisebau yn unol â rheoliad 8(1)), a

(b) heb gydymffurfio â rheoliad 11(2) mewn perthynas â hi,

rhaid i'r awdurdod ei fodloni ei hun bod y ddeiseb yn ddilys yn unol â Rhan II o'r Rheoliadau hyn; ac, yn ddarostyngedig i baragraff (3)(b), ni fydd unrhyw effaith bellach i'r cyfarwyddyd.

(3) Mewn achos y mae paragraff (2) yn gymwys iddo—

(a) os yw'r awdurdod wedi'i fodloni bod y ddeiseb yn ddilys, rhaid iddo gydymffurfio â rheoliad 13; a thrinnir y cyfarwyddyd o dan reoliad 18 fel pe bai wedi'i ddiddymu o'r dyddiad y rhoddir hysbysiad o dan reoliad 13(1);

(b) os yw'r awdurdod wedi'i fodloni bod y ddeiseb yn annilys, rhaid iddo gydymffurfio â rheoliad 14; a thrinnir y cyfarwyddyd o dan reoliad 18 fel pe bai'n effeithiol o'r dyddiad y rhoddir hysbysiad o dan reoliad 14(1).

(4) Pan ddaw cyfarwyddyd i law o dan reoliad 18 y pennir mater y cyfeirir ato yn is-baragraff (dd) neu (e) o baragraff (2) o'r rheoliad hwnnw ynddo, rhaid i'r awdurdod y rhoddir y cyfarwyddyd iddo gymryd y camau sy'n angenrheidiol er mwyn rhoi ei effaith i'r cyfarwyddyd ar unwaith.

(5) Os yw—

- (a) yr awdurdod y rhoddwyd cyfarwyddyd o dan reoliad 18 iddo yn cael deiseb a gyflwynir iddo o dan Ran II o'r Rheoliadau hyn (gan gynnwys y ddeiseb unigol sy'n deillio o gyfuno deisebau yn unol â rheoliad 8(1));
 - (b) y ddeiseb yn dod i law cyn i'r awdurdod roi hysbysiad o'r dyddiad y cynhelir y refferendwm yn unol â'r cyfarwyddyd;
 - (c) y ddeiseb yn cynnig newid cyfansoddiadol sy'n wahanol i'r newid cyfansoddiadol y mae'r cyfarwyddyd yn mynnu cynnal refferendwm mewn perthynas ag ef; ac
 - (ch) y swyddog priodol yn dyfarnu, yn unol â Rhan II, bod y ddeiseb yn ddeiseb ddilys, trinnir y cyfarwyddyd fel pe bai wedi'i ddiddymu o ddyddiad dyfarniad y swyddog priodol ymlaen.
- (6) Mewn achos y mae paragraff (5) yn gymwys iddo, rhaid i'r awdurdod hysbysu Cynulliad Cenedlaethol Cymru a threfnydd y ddeiseb o ddyddiad dyfarniad y swyddog priodol; a rhaid cynnwys yr hysbysiad hwnnw yn yr hysbysiad sy'n ofynnol o dan reoliad 13(1).

Gofynion ynghylch cynigion

- 20.—(1) Wrth lunio cynigion o dan reoliad 19(1)(c), rhaid i'r awdurdod—
- (a) os yw'r cyfarwyddyd yn pennu manylion, math o weithrediaeth neu amserlen, cynnwys y manylion hynny, y math o weithrediaeth hwnnw, neu'r amserlen honno;
 - (b) os yw'r cyfarwyddyd yn ei gwneud yn ofynnol rhoi sylw i egwyddorion neu faterion, rhoi sylw i'r egwyddorion neu'r materion hynny;
 - (c) os yw'r cyfarwyddyd yn ei gwneud yn ofynnol ymgynghori â phersonau penodedig, neu mewn modd penodedig neu ynghylch materion penodedig, ymgynghori â'r personau hynny, yn y modd hwnnw neu ynghylch y materion hynny, yn ôl fel y digwydd;
 - (ch) ystyried i ba raddau y mae'n debyg y bydd ei gynigion, o'u rhoi ar waith, yn helpu i sicrhau gwelliant parhaus yn y ffordd yr arferir ei swyddogaethau, o roi sylw i gyfuniad o ddarbodaeth effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd;
 - (d) yn ddarostyngedig i is-baragraffau (a) i (ch)—
 - (i) penderfynu pa fath o weithrediaeth fydd y weithrediaeth;
 - (ii) penderfynu i ba raddau y mae'r swyddogaethau a bennir mewn rheoliadau o dan adran 13(3)(b) i fod yn gyfrifoldeb i'r weithrediaeth; a
 - (iii) cymryd camau rhesymol i ymgynghori ag etholwyr llywodraeth leol ardal yr awdurdod, ac â phersonau eraill sydd â buddiant ynddi.
- (2) Heb ragfarnu paragraff (1)(a), rhaid i gynigion o dan reoliad 19(1)(c) gynnwys—
- (a) unrhyw fanylion am y trefniadau gweithrediaeth a gyfarwyddir gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru,
 - (b) amserlen mewn perthynas â rhoi'r cynigion ar waith, ac
 - (c) manylion unrhyw drefniadau trosiannol y mae eu hangen er mwyn rhoi'r cynigion ar waith.
- (3) O ran cynigion yr awdurdod o dan reoliad 19(1)(ch)—
- (a) os nad oes gan yr awdurdod drefniadau gweithrediaeth na threfniadau amgen ar waith bryd hynny—
 - (i) ni allant gael eu llunio cyn i'r awdurdod gymryd camau rhesymol i ymgynghori ag etholwyr llywodraeth leol ei ardal, ac â phersonau eraill sydd â buddiant ynddi;
 - (ii) rhaid iddynt gynnwys unrhyw fanylion am y trefniadau gweithrediaeth neu'r trefniadau amgen y maent yn ymwneud â hwy a gyfarwyddir gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru;

- (iii) rhaid iddynt gynnwys amserlen mewn perthynas â rhoi'r cynigion wrth-gefn manwl ar waith os digwydd bod y cynigion sydd i fod yn destun y refferendwm yn cael eu gwrthod; a
- (iv) gallant gynnwys, fel cynigion wrth-gefn amlinellol yr awdurdod, unrhyw gynigion o dan is-adran (1) o adran 28 (cymeradwyo cynigion wrth-gefn amlinellol) a gymeradwyir gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru;
- (b) os oes gan yr awdurdod drefniadau gweithrediaeth neu drefniadau amgen ar waith bryd hynny, rhaid iddynt gynnwys crynodeb o'r trefniadau hynny.
- (4) Wrth lunio cynigion o dan reoliad 19(1)(c) ac (ch), rhaid i awdurdod—
 - (a) gydymffurfio ag unrhyw gyfarwyddiadau a roddir gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru; a
 - (b) rhoi sylw i unrhyw ganllawiau sydd wedi'u cyhoeddi am y tro gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 38.
- (5) Heb fod yn hwyrach na dau fis cyn y dyddiad y cynhelir y refferendwm, rhaid i'r awdurdod anfon i Gynulliad Cenedlaethol Cymru—
 - (a) copi o'r cynigion a lunnir o dan reoliad 19(1)(c) ac (ch); a
 - (b) datganiad sy'n disgrifio—
 - (i) y camau a gymerodd yr awdurdod i ymgynghori ag etholwyr llywodraeth leol ardal yr awdurdod, ac â phersonau eraill sydd â buddiant ynddi, a
 - (ii) canlyniad yr ymgynghori hwnnw ac i ba raddau y mae'r canlyniad wedi'i adlewyrchu yn y cynigion.

Yr amser ar gyfer cynnal refferendwm a fynnir drwy gyfarwyddyd

21.—(1) Yn ddarostyngedig i baragraffau (2) i (4), rhaid peidio â chynnal refferendwm a fynnir drwy gyfarwyddyd o dan reoliad 18 yn hwyrach na diwedd y cyfnod o chwe mis sy'n dechrau gyda dyddiad y cyfarwyddyd neu, mewn achos y mae paragraff (6) o reoliad 7 yn gymwys iddo, y dyddiad a drinnir, yn unol â'r paragraff hwnnw, fel dyddiad y cyfarwyddyd.

(2) Rhaid peidio â chynnal refferendwm cyn diwedd y cyfnod o ddau fis sy'n dechrau gyda'r dyddiad yr anfonir cynigion a datganiad i Gynulliad Cenedlaethol Cymru yn unol â rheoliad 20(5).

(3) Ni all refferendwm o dan y Rhan hon gael ei gynnal—

- (a) ar ddydd Sadwrn na dydd Sul,
- (b) ar Noswyl Nadolig, Dydd Nadolig, Dydd Iau Cablyd, Dydd Gwener y Groglith nac ar ddiwrnod sy'n wyl banc o dan Ddeddf Bancio a Thrafodion Ariannol 1971 yng Nghymru, nac
- (c) ar unrhyw ddiwrnod a bennir yn ddiwrnod diolchgarwch neu alar cyhoeddus.

(4) Ni fydd paragraff (1) yn gymwys os yw Cynulliad Cenedlaethol Cymru'n cynnal refferendwm drwy arfer y pŵer a roddir gan reoliad 25.

(5) Os yw Cynulliad Cenedlaethol Cymru—

- (a) drwy arfer y pŵer a roddir gan reoliad 25, yn llunio cynigion wrth-gefn amlinellol neu gynigion ar gyfer gweithreu trefniadau gweithrediaeth; a
- (b) yn cyfarwyddo awdurdod i gynnal refferendwm ar y cynigion hynny,

rhaid i'r awdurdod gynnal y refferendwm heb fod yn hwyrach na diwedd y cyfnod o ddau fis sy'n dechrau gyda dyddiad cyfarwyddyd Cynulliad Cenedlaethol Cymru.

Cyhoeddusrwydd ar gyfer refferendwm a fynnir drwy gyfarwyddyd

22.—(1) Rhaid i'r awdurdod y rhoddir cyfarwyddyd o dan reoliad 18 iddo, heb fod yn hwyrach nag un mis ar ôl dyddiad y cyfarwyddyd, gyhoeddi mewn o leiaf un papur newydd sy'n cylchredeg yn ei ardal hysbysiad—

(a) sy'n nodi termau'r cyfarwyddyd; a

(b) sy'n cynnwys datganiad—

(i) bod cyfarwyddyd yn y termau a nodir yn yr hysbysiad wedi'i roi gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru yn mynnu cynnal refferendwm;

(ii) o'r math o weithrediaeth sydd i'w gynnwys yn y cynigion sy'n destun y refferendwm;
a

(iii) y bydd refferendwm yn cael ei gynnal.

(2) Caiff awdurdod gynnwys yn yr hysbysiad sydd i'w gyhoeddi yn unol â pharagraff (1) unrhyw wybodaeth ffeithiol arall ynghylch y cyfarwyddyd, neu ei darparu fel arall ar gyfer unrhyw berson (boed yn unol ag unrhyw ddyletswydd i wneud hynny neu beidio) cyn belled ag y caiff ei chyflwyno'n deg.

(3) Wrth ddyfarnu at ddibenion paragraff (2) a yw unrhyw wybodaeth wedi'i chyflwyno'n deg, rhaid roi sylw i unrhyw ganllawiau sydd wedi'u cyhoeddi am y tro gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 38.